

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

MTA
1826 K

The logo is enclosed in a double-line rectangular border. The letters 'M', 'T', and 'A' are arranged in the top row, with the 'T' being significantly taller than the others. The year '1826' is positioned below the 'M', and a large 'K' is positioned below the 'A'. The 'T' and 'K' share a common vertical stem.

30552

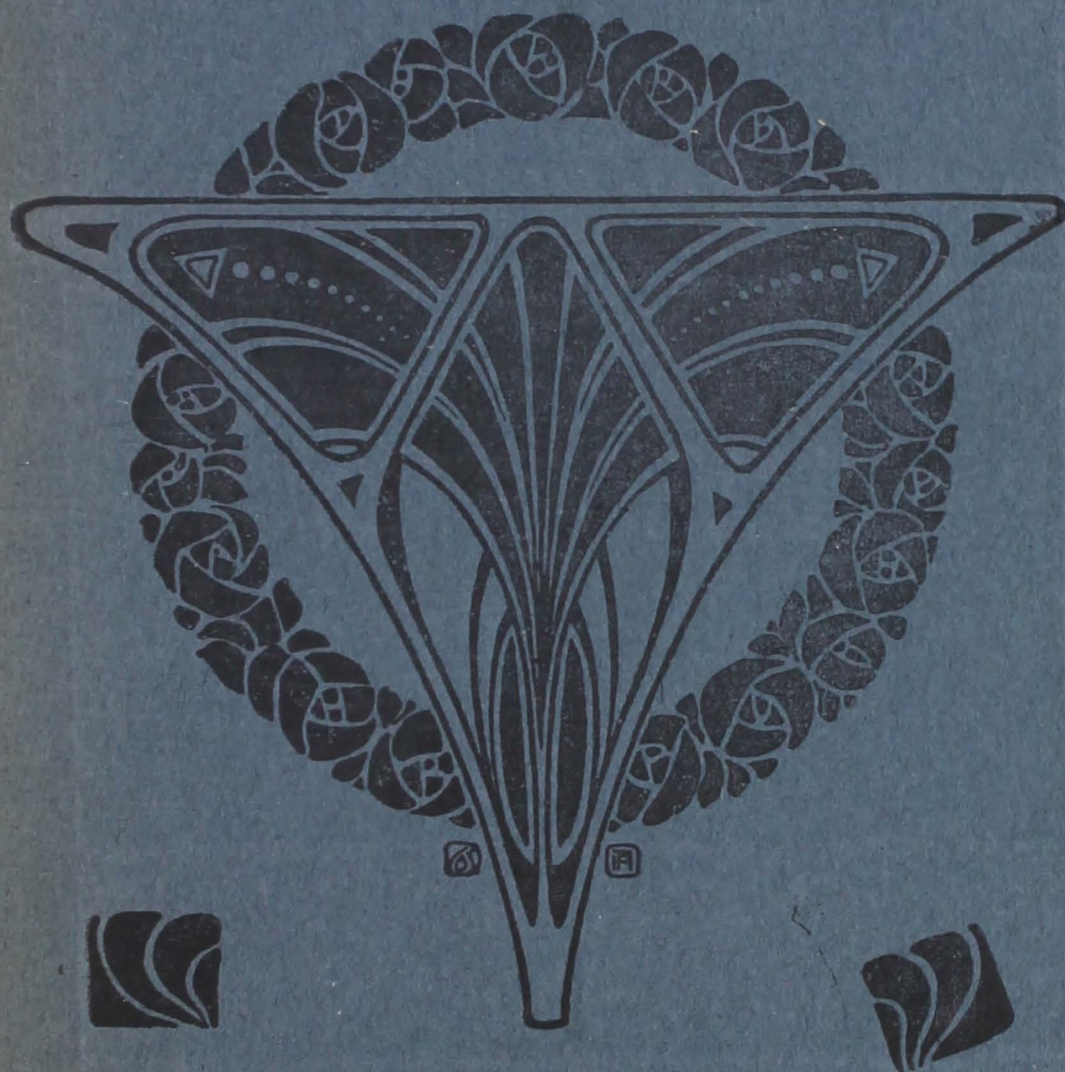
I. ÉVFOLYAM. 7. SZÁM.

Budapest, 1905. június hó.

Megjelenik minden hó 1-én.

ERDŐS RENÉE

IRÁSZOK KÖNYVE

Írja, szerkeszti és kiadja: Erdős Renée.

TARTALOM:

ELINDÚLTAM o o o

ÚTKÖZBEN o o o o

A HEGYRE MENTEM o

FÖLJEGYZÉSEK : o o

Egy csendes völgyről o o

JEZABEL. REGÉNY. o

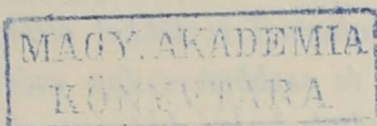
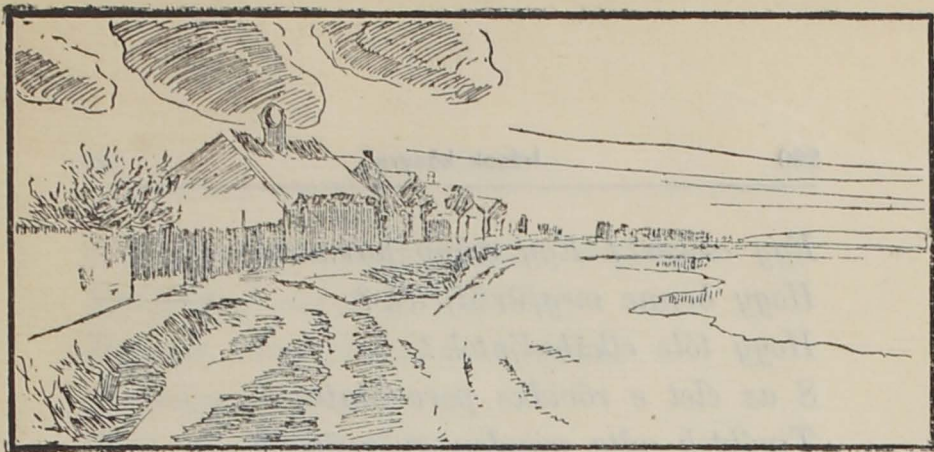

Megjelenik minden hó 1-én.

Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, Ferencz-körút 5.

Előfizetési ára : Egy évre 10, fél évre 6, negyedévre 3 korona

Elindultam.

*Elindultam egy lepkefogóval,
Egy szál horoggal, egy kis parittyával,
És keresztül mentem a mezőn
És csapatostól jöttek a lepkék —
S én néztem őket bámuló szemekkel,
Csodálkozóan, álmatagon.
S szóltam hozzájuk: „Óh gyönyörű lepkék
Aranyos szárnyúk! Vajh honnan jöttök?
És hova mentek? hol lesz pihenésetek?
Hol lesz maradástok?
A teremtésnek mire kellett
A ti egynapos életetek?
Vagy lettetek egy szál virágért?
Egyetlen nevető sugárért!*

*Egy csókért? Egy csöpp harmatért,
Hogy benne megfürödjetek?
Hogy tőle elkábuljatok?
S az élet e rövidke perc alatt
Tinéktek adta minden gyönyörét?
S az embernél ti többet éltetek?
Többet és szebben s épp ezért
Meg tudtok halni könnyen és vidáman?
Nem kell nektek vigasztaló mese
A túlvilágról, halhatatlanságról,
Mint kell nekünk az erős embereknek?
Óh kicsi lepkék beh irigyellek ezért!
Óh beh irigyellek!“
És mialatt hozzájuk szóltam
Ők fejem fölött lassan tovaszálltak
S egyet sem fogtam el közülök . . .*

*

*Aztán leültem a forrás partjára
S horgom a vízbe vetettem.
S jöttek halak. Vidámak. Kicsinyek.
És jöttek nagy halak, gonoszak és kövérek
És megkergették a kicsinyeket.
A kicsinyek ijedten menekültek*

*S amikor túl voltak minden bajon :
Fellobbanó nevetséges dühvel
Egymás ellen fordultak hirtelen.
A vidám, kicsike halak . . .
S én nézve őket: eltünődtem
S így gondolkoztam: „Ott alant a vízben
Az élet épp’ olyan mint idefönn.
A nagy halak megeszik a kicsinyt.
S mikor a kis hal biztonságba’ van
Szertelenül ficáncol s harcba fog
S mert ölni nem tud, meg sem öletik.
Az ellensége : társa. Gyöngé mint ő.
De egymáson csípni, hiába, jó,
Ha már harapni nem lehet —“
S így eltünődve a halak felett :
Észre sem vettem, hogy csalétket
Elfelejtettem a horogra tűzni
S egyet sem fogtam a halak közül . . .*

*

*Akkor neki vágtam a rengetegnek
S fölnéztem a fák lombjai közé
Ahol, röppenve egy ágról a másra :
A madarak daloltak ékesen.*

Szerelemkérőn, szerelemigérőn
Csalogatón, panaszkodón,
Üdvözülve és diadalmasan.
S állván a fák alatt,
Hallgattam a dalt és vele a lelkem
Repesve szállt a tiszta ég felé,
És szólt a láthatatlan Alkotóhoz:
„Uram, mért kellett embernek születnem?
Mért nem lehettem inkább vig, dalos,
Szabad madár, erdőt lakó,
Két galy között fészket rakó,
A napsugaras légbe kacagó
Szerelmes, boldog kis madár,
Ki úgy dalol, ahogy a kedve tartja
És akkor, mikor kedve tartja.
Miért küldtél az emberek közé
A bús mogorva földre engem
Hol lenyüggöz, hol fogva tart a rög,
Miért nem adtál szárnyakat nekem,
Hogy szállhatnék a büntől messze!
Hogy szállhatnék Tehozzád közelebb!
Uram, mért kellett embernek születnem!”

*

Igy fohászkodván, lassan jött az est.

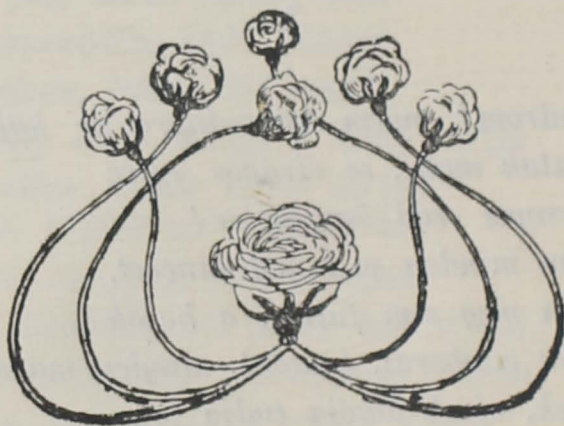
*S homály borúlt a dalos rengetegre.
S kifáradt szárnnyal pihenőre tértek
Fészkeikbe a madarak —
S én parittyámból egyetlen követ sem
Hajítottam fel a galyak közé
S most pusztá kézzel mehetek haza,
Hálóm, tarisznyám, horgom mind üres
— S tétlen töltöttem az egész napot —*

*

*Óh párom! engem zsákmányra ne küldj!
Se patak mellé, se virágos rétre
Se árnyas erdő ösvényeire!
Engem minden pillangó kinevet,
Előlem még sem futnak a halak!
S mint cimborát, köszönt minden madár.
S rétek, vizek lakója tudja jól,
Hogy nincs nálamnál könnyelműbb vadász
Ki nyitott szemmel jár kel imbolyogva,
S ragadománya dal, dal, egyre dal —
Fák sudaráról, vizfenékről,
Sugaras légből ez nevet felé.
S bárhonnán indul, bárhová igyekszik:
Az útja vége, célja — dal lesz.*

Óh én nem értek a lepkefogáshoz,
Halászathoz, vagy fészekromboláshoz.
Az életet, akárminő kicsiny:
Ujjongó szívvel szeretem, csodálom;
S zsoltárokat zeng róla a dalom.

Óh párom engem zsákmányra ne küldj!

Utközben.

A férfi a vonat ülésén hátrahajtotta a fejét és tovább beszélt.

— Tudod, el kell neked végre mondanom ezeket a dolgokat. Neked, az egyetlenegy egész embernek, akivel az élet összehozott, neked, a ki mindent megértesz, mindent látsz, aki egy rész vagy az én lelkemből, a gondolkozásomból, belőlem magamból —

A piros arcú asszony elnyúlva feküdt a szomszéd ülésen. A hosszú úttól fáradt és álmos volt, de azért figyelt, nézett; minden szót, minden mozdulatot kilesezt. A férfi sápadt arczán a föltámadó és tűnő kifejezéseket szemmel tartotta, azokból olvasott, mint egy nyitott könyvből és percenkint bele is fáradt abba, amit megtudott. Néha — ritkán — közbe vágott egy hideg, éles megjegyzést, aztán megint elhallgatott.

— Meg fogsz vetni érte, de én azzal nem törődöm; mindent kell tudnod rólam, rólam, a ki a tied vagyok immár örökre és egészen — fájdalom, örökre és egészen! és akit én soha föl nem érhetek annál az egyszerű és rettenetes oknál fogva, mert te ép vagy én meg be-

teg, te fiatal, én pedig — oh istenem, istenem, micsoda nyomorúság ez —

Az öszülő szőke fejét megrázta a férfi elke-
sередve, szinte türelmetlenül, oda csúszott az
ablakhoz, kinézett a világos, fényes, illatos olasz
éjszakába és tovább beszélt.

— Azért mégis — akárhogy van is — eskü-
szöm — el kell hinned — én vagyok a leg-
első férfi a világon. A legelső. Alcibiadest, An-
tinoust, Byront és tizennegyedik Lajost, Geö-
thèt és marquis de Sade-ot összevéve, nem
szerette annyi szép és nagy, szelid, erőszakos,
ábrándos és romlott asszony, mint engem. Aka-
rod tudni — minden asszony az enyém volt,
akit csak akartam, akivel életemben háromszor
beszéltem és az, amelyik nem volt, csak azért
nem volt, mert nekem nem kellett. Mind, mon-
dom neked, a legkülömbek, a legnagyobbak. A
szinleg és a valóban szent életűek, soha vé-
tekre nem birható, négy gyermekes családanyák,
hajadonok, menyasszonyok és olyan asszonyok,
— ah olyanok, akiknek igazán csak a férjüket
lett volna szabad szeretniök akkor — abban az
időben —

Az asszony a szemközt levő ülésen elfordi-
totta a fejét.

— Borzasztó — susogta — ez borzasztó.

— Mindegy, tudnod kell és tudnod kell azt
is, hogy soha egyetlenegy sem szerettem ez
asszonyok közül. Esküszöm neked, soha. A fe-

leségemet sem, akivel tíz esztendőt töltöttem, aki nekem gyermekeket szült. Mindenkit csaltam, őt is, a házasságunk első hetében, a nászúton — a nászúton — szegénykét — pedig milyen kedves volt hozzám, milyen nagy és jó! És ha tudta volna, hogy a barátnői, az összes barátnői, akik hozzá jártak, a leányok és az asszonyok, hogy mind az enyémekek voltak. De talán tudta is. Néha azt hiszem: bizonyosan tudta, még sem birt elválni tőlem addig, míg én nem menekültem tőle. Az utolsó perczig szeretett, ha hozzám férhetett, ha elfoghatta a fejem, úgy csókolt az ajkamat — úgy csókolt mintha a gyermeke lettem volna! A gyermekeit — tudod-e — nem is szerette miattam. Csak engem tudott szeretni egészen és igazán, őket soha. Ez az asszony, aki ha reggel felé hazavetődtem hozzá — és honnan, milyen helyekről: megfürdetett, megfésült, felöltöztetett, egymaga, szegény és milyen gyönyörűséggel. Mindég rossz voltam hozzá, mindég. Úgy jártam haza, hozzá, mint egy asszonyhoz, akit kötelességből meg kell látogatni még — a kocsim folyton ott állt a ház előtt, várt. Ő elsápadt, ha látta.

— Szegény — mondta az asszony, — nem birt egy korbácsot fogni és magát kivenni a házból?

— Ez kellett volna — mondta a férfi — de nem birt — az asszony, akinek gyermekei van-

nak, nem bir ilyet tenni. Méltóság, gőg csak a hetairákban van. Azt hiszed, te megtudnád tenni ?

Az asszony a váratlan kérdésre felütötte a fejét.

— Én ? kérdezte lassan, hosszan elnyújtva az egytagú szót. Én ? — mondta még egyszer aztán sietve hozzá tette :

— Én az ő helyében megöltem volna magát. Ehhez joga van a becsületes asszonyoknak is. A férfi fölkaczagott.

— Te sem ölnél meg — mondta nyugodtan. Aztán lehajolt fölé, egészen az arcára és úgy kérdezte :

— Hát mért nem öltél meg már ?

— Óh — mondta gúnyosan az asszony — ez más dolog ! Mi — és a *mi* szót erősen hangsúlyozta — nem tartozunk egymásnak hűséggel.

— Azt akarod mondani ezzel, hogy te is megcsaltál engem ? — nevetett a férfi. — Gyerék, ostoba ! Én tudom, hogy nem. Én megcsüszöm rá, hogy nem. Akartad, megkísérletted. Tudom, hogy mikor. A napot, az órát tudom. De nem lehetett — az izlésed, az esztétikád nem engedte. Te — te nem fogsz ez életben rajtam kívül férfit megcsókolni.

Az asszony arca biborvörös lett ezektől a szavaktól. A fogait összeszorítva, gyűlölködő pilantással mondta :

— Gazember.

— Igen. De igazam van. Ezen nem lehet változtatni. Megesaltalak, de soha még asszonyt ilyen komoly célzattal nem csaltak meg, mint én téged. Azért csaltalak meg, mert annyira szerettelek, hogy abba belé kellett volna halnom. Bele is fogok, de még most nem. Később. Még most jó élni, temiattad, téged látni — még kell egy ideig. Hiszen tulajdonképen ezért születtem, ezért lettem ilyen, a milyen vagyok. Minden, ami az én életemben lényeges és nagy történt, azért történt, hogy hozzád eljuthassak. Mert csak te, csak te, csak te vagy az asszony. A többi mind —

Az asszony tudta, hogy egy komikus és durva szó következik most, a keztyüs tenyerét hirtelen rászorította a férfi szájára.

— És az asszonyok, azt is elmondom neked, hogy milyen ostobák az asszonyok! Hiszed-e, hogy a legnagyobb része sőt ha jól meggondolom, egy se tudta miért szeret voltaképen. Te vagy az egyetlen, aki tudod. Hogy mikkel lehet rájuk hatni! Az, hogy művész vagyok, az semmi. De apró külsőségek, számárságok. A modorosságom, a rossz szokásaim, az hogy színesen és furcsán beszélek.

És — és az is hat, hogy tudják, hogy sok gyermekem van. Nem csak otthon. Mindenfelé, a legjobb családokban. A férj a barátom; falgat, hogy mért nem járok hozzájuk. Furcsa amikor úgy látom — együtt — az egész csa-

ládót; csupa közönséges polgári fejek és köztük ül egy faunszáju gyerek az én hegyes füleimmel, az én vékony fölfelé hajló ujjaimmal, olyan mint egy közékük pottyant Luciferkölyök. Ez néha olyan mintha pofonütöttek volna — más-kor meg, lehetetlen nem mulatni rajta. Az embernek eszébe jut hogy a buta tudósok miket irnak az átöröklésről, a vérszerinti ösztönről. Az apák rendszerint ezeket a gyerekeket szeretik a legjobban —

Az asszony már felült. Nem volt fáradt sem álmos többé. Az ülésen előre hajolva szinte nyitott ajkakkal nézett a férfi arczába és susogva biztatta:

— Beszéljen. Beszéljen tovább.

— Ez izgat téged — kérdezte a férfi — ez tetszik neked?

— Érdekel — mondta az asszony — csak mondja tovább.

— Kacagni való dolog — amint így sorra eszembe jut minden. Furesa, igazán komikus. Hogy hány hódítást köszönhetek például annak, hogy — főzni tudok. Nem úgy hangzik ez, mint valami bohózat téma? Egy grófnő egyszer, aki főzni látott, egy egész társaságban, künn egy hegyi nyaralóban — szinte erővel vitt el magának. Ezt szégyenlem. Mint egy rongyos diákot bedobott a címeres kocsijába. De érdekes volt.

Az asszony hirtelen fölállt és egy ijedt, határozatlan mozdulatot tett az ajtó felé.

— Mi az, ki akarsz menni?

— Nem, nem. Csak egy ablakot szeretnék kinyitni. Szörnyü meleg van.

A férfi fölnyitotta az ablakot és utána az asszonyra nézett.

Szörnyü sápadtnak látta, szinte megijedt tőle.

— Valami bajod van? Rosszul érzed magad?

— Nem. Dehogy — mondta az — csak folytassa.

És a férfi tovább beszélt.

Olyan dolgokat, amiktől az asszony ereiben meghidegült a vér. Leányokról, akik benn élnek a családjukban, asszonyokról, akiknek nagy leányaik vannak. Különös ijesztő és förtelmes dolgokat, amiket kimondani is bűn. De a férfin látszott, hogy nem úgy találta ki és csak keveset adott hozzá a maga fantáziájából. Hogy mindent átélt, mindent megésinált. A részleteket mondta el, a hangulatot, a beszédet, a mozdulatokat.

Az asszony pedig hallgatta kimeredt szemekkel, ijedten, megkövülve és lesújtva a kétségbeesésig.

— Elég — mondta hirtelen — nem bírom tovább.

Fölnyitotta az ajtót, kiment a koci folyosójára és arccal neki dőlt az ablaküvegnek.

Borzasztó helyzetben látta magát. Szereti azt

a férfit, aki neki ezeket a dolgokat elmondta. Mindent elhitt róla mindég. Mind a rosszat és nemtelent, amit róla az emberek mondtak. De *ennyit* nem várt, erről fogalma sem volt. *Ennyire* melegséget hiába akart, hiába kutatott a lázas, fölzaklatott agyával, nem talált. És mégis hiába minden — ha megvetéssel és lenézéssel is — szereti azt az embert. Szereti, szereti.

A vonat füttye egy közeli állomást jelzett.

Valaki kilépett a szomszédos fülkéből, teljesen felkészülve, hogy kiszálljon a kocsiból.

Egy vöröses, alacsony és elhízott férfi szemüveggel és a kezében egy kis táskával.

Nézte az éjszakába bámuló asszonyt, aki valamely titkos vonzástól készíttve, lassan megfordult és visszanézett rá.

A szemei könnyesek voltak, az ajka reszkett a felindulástól és rettentő lelkiállapotában, maga sem tudva mit tesz, hirtelen megragadta az idegen férfi kezét és rekedt, szakgatott susogással kérte:

— Az isten szerelmére — vigyen el magával engem. Kérem vigyen el innen engem. Akárhova csak innen el — kérem — kérem —

Az idegen férfi megütődve nyúlt a kalapjához és különös, zavart arckifejezéssel nézett az előtte álló asszonyra.

— What do you wish Madame?

Az asszony hirtelen magához tért, elpirult, zavarodottan fordította el a fejét.

— Semmit, köszönöm — mondta.

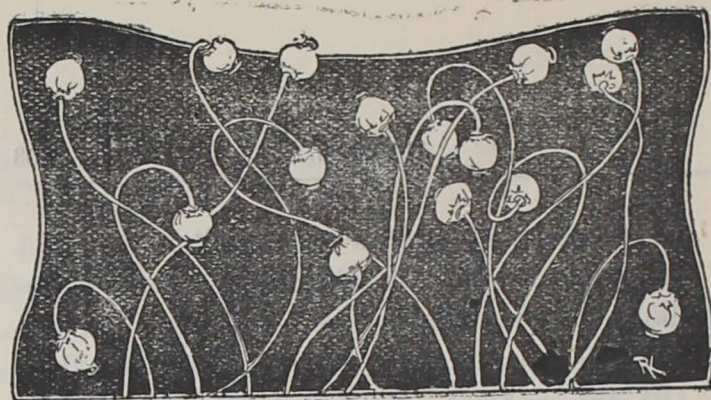
A vonat megállt. Az idegen úr kiszállt a kocsiból gyakori pillantásokat vetve vissza az aszszony felé, amiket az már nem is látott akkor.

Ott állt mereven, mozdulatlanul, a csillagos égbe meredő tekintettel és a gondolatai sebes rohanással szálltak előre a jövő felé és egy megnevezhetetlen különös, soha nem érzett aggodalom, valami messziről jövő előérzet fogta meg a szívét.

Megfogta, összeszorította, megakasztotta a dobogását —

Mikor visszament a fülkébe, a férfit úgy találta egy szögletbe húzódva, amint félrehajtott fejjel, nyitott szájjal, a térdei közé szorított kézzel aludt mélyen, szabályos lélekzéssel, mint egy gyermek . . .

A hegyre mentem.

*A hegyre mentem, fel a hegytetőre —
Anyám, úgy égetett a nap!
És leoldoztam himzett sarumat
S mezitláb törtettem előre —
Óh hogy sajnálom himzett sarumat!*

*Forró verejték ellepett egészen
És összechapzott a hajam.
S a fátyol amit adtál — odavan!
Szírtén, bokron foszlányra téptem.
Anyám, a fehér fátyol odavan.*

*S a virágok, melyek övembe' voltak
Lehullottak a földre mind.
S az öv, amelynek nyiló disze nincs:
Gyűrött, kopott, redői holtak —
Anyám, mit ér az öv, ha disze nincs!*

*S már alkonyúlt, hogy az oromra értem.
Anyám, pihenni tért a nap.
S én elrejtettem égő arcomat
És szomorún a földre néztem.
A földre néztem, hogy leszállt a nap.*

*Óh, hova tűnt el diadalmas álmom!
Ki az, ki most tovább vezet!
Anyám, az öv, a fátyol elveszett,
S az utat vissza — nem találom —
S himzett sarum s a fátyol elveszett...*

Följegyzések.

Egy csendes völgyről.

Margitliget, május havában.

Valamit szeretnék mondani arról a napról a melyen idejöttem, valami forrón panaszost az akkori lelki és testi állapotomról és az előző hónapok nagy ijedelméről, amikor váratlanul bekopogott hozzám a betegség, a legnagyobb munkaláz közepette az elfáradás és le kellett tennem kezemből a tollat, hogy pihenjek, holott ahhoz való kedvem nem volt.

Szeretnék elmondani mindent egy különös állapotról, melyben az ember szüntelen figyeli önmagát, szinte részenként és napjában százszor is elkérdezi magában: mi bajom? Mim fáj? Mi történt velem?

És valóban nem fáj semmije. Jól alszik csak nehezet álmodik és sokszor felriad azonközben. Későn ébred és kinosan kel ki az ágyból és oly fáradt, oly fáradt, hogy úgy érzi semmiféle földi fekvőhely, legyen az indus selyemmel bevont, perzsa szőnyegekkel leborított, nem elég kényelmes, puha, megnyugtató arra, hogy rajta megpihessen.

Akkor következnek az orvosi consultációk, a mérsékelt kurák, a pihenni akarás; az ember

belekényszerít magába annyi energiát, hogy ne dolgozzék s e kényszer alatt még jobban szenved és még betegebb lesz. Ezekről szeretnék mondani sok mindent ezer apró tünetét a nagy elfáradásnak, ami tulajdonképen nem is betegség és mégis szörnyű — egészen addig a pontig, ahol az ember elkívánja magától embertársait, a legkedvesebbjét, magát a sok gyönyörűséggel fölépített álmvárát, legszentebb törekvéseinek, végre az életet is. Mégis, e pillanatban, mikor e sorokat írom, úgy érzem: panaszkodni bűn és hálátlanság volna.

Ülök egy nagy, fehér függönyös szobában, amiben csak úgy szikrázik a világosság, az enyhe tavaszi napfény.

A nyugatra néző ablakomon át fehér virágban álló gyümölcsfák benéznek hozzám és mintha mondanák:

— Nincs betegség! Tavasz van, élet és örök feltámadás, napfényes szerelme a nagy természetnek, mely virágot fakaszt és madárdallal telíti meg a levegőt.

Istenem ezek a fák! Mintha csakugyan halanám a szavuk és mintha valóban igazuk volna.

Egy karsu fiatal almafa mintha csilingelne a fehér csengetyűivel miket lágyan himbálgat a szél.

— Mi is voltunk fáradtak és szomoruk és akkor lehullattuk leveleinket és el voltunk telve a halál gondolatára. De ma — süt a nap.

Süt a nap.

Becsukom a szemeimet és így fordulok a nap felé és fürdöm a meleg sugarakban.

Ha engem is úgy kivirágoztatna érzésekkel és gondolatokkal, ahogy a fiatal fákat odakünn —

És miért ne?

Ha egy istenségtől csodát várunk: kell hogy egész lelkünkkel higgyünk az istenségben.

Én pedig imádom a napot és hiszek benne.

*

Szépek a reggelek idelenni a völgyben.

Gyönyörű az Oszoly csúcsa ilyenkor mikor beözönlí a nap.

A völgyből a hegyesúcsra: ez a minden napos útam. És csak az Isten tudja mily messze érzem magamtól a várost ilyenkor!

A kedvenc könyveimből viszek magammal egyet-egyet. Bölsché-t, akinek csodás nagy könyvét „*Liebesleben in der Natur*“ az ember jobban érti, ha a szabad ég alatt olvassa egy padon, vagy a sziklákon ülve a mélység fölött. De jön néha Verlaine is és ilyenkor a madarak, kövek és virágok meghallhatják a Bonne Chansonnak egy búbajos versét meleg érzéssel, de színmagyar franciassággal és rosszul szavalva.

*La lune blanche
Luit dans les bois;
De chaque branche
Part une voix
Sous la ramée*

O bien-aimée . . .

Néha egy-egy kecses sikló kibújik a napra és kíváncsian néz körül. A kis barna pillangók — ezek az elsők — megülnek a piros virágu bokrokon és azt hiszik ő érettük teremtetten isten a világot. Lenn a völgy fái között csak keskeny ezüstös csíkja látszik a kanyargó pataknak. A

falvak köröskörül oly csendesek, mintha senki sem volna odahaza. Emberi szó fel nem hallatszik az oromra. Csak egy-egy hatalmas, mohos, kék szárnyú dongó veri magát néha hangos zümmögéssel valamelyik bokorághoz.

Un vaste et tendre

Apaisement

Semble descendre

Du firmement

Que l'astre irise . . .

C'est l'heure exquise . . .

*

Szent Hubertusra, kinek kecses kis kápolnája fenn áll a dombtetőn, mondom és vallom: az ember hitvány féregnek érzi magát ha a tavaszi életét nézi fáknak, bogaraknak és virágoknak. Milyen csodák történnek egy nap, egy éjszaka alatt! Ha az ember reggel fölkel és megindul a szokott körútján: száz apróbb nagyobb változást talál, melyek mindegyike bámulatba ejti.

Május első napján kinyíltak a patakparti füzek, halványzöld fürteikkel; május harmadik napján hogy hogy nem, vad méhek raja már megült az egyiken.

Csupa erős zümmögés volt a levegő, a növény rablók fésztenül garázdálkodtak a virágokon, amik a forró ostrom alatt, a nap melegében lassan hulltak alá s a Dera vize vitte őket szép csendben lefelé.

Tisztes távolságban hallgatom a munkálkodó méhek egymásközt folyó csendes társalgását és

azon tűnődöm: honnan tudták a vadméhek, hogy tegnapelőtt kinyíltak a fűzfák?

Az ibolyák utolsó napjaikat élik. Alig látható egy kettő itt ott a lejtőkön. Azok is már kivetkeztek az egyéniségükből, hosszú szárazon imbolyognak és halványak a naptól.

Ezek a késlekedők. Akik még maradni szeretnének, az idejükön túl. S ezért bűnhődnek is. A nap melegtől, árnyhoz szokott kelyhük csak úgy ég, tikkad a szomjuságban. Estig el-lankadnak, reggelre meghalnak. Mire még egyszer látom őket, kedves kis fejük összezsugorodva hever a harasztban.

*

Amikor az ember lelki életének olyan stádiumába kerül, melyben a nyugalom helyettesíti a boldogságot: úgy érzi, a boldogság nem is annyira szükséges a földön mint a nyugalom. Ki tudja igaza van-e. Az alkotó lelket mi termékenyíti meg inkább s eredményében melyik hatás értékesebb? Egy bizonyos: a pihenő ember intenzívebb lelki életet él, mint a boldogsághajhászó. Az első: a benyomások virágait szedi, gyűjti, megtartja. Az utóbbi: rohanó útján sorra elhullatja. Igaz hogy néha a pazarlás az ami boldogít, de hiába: eljön ideje a gyűjtésnek is, amikor minden fontos; a legkisebb jelenség (van egyáltalán kicsi jelenség a földön?) megragadja, gondolkozóba ejti az embert. Láz-talan elragadtatások ezek, amelyek annál mélyebbek, mentől csendesebbek.

Ezeket a kis gyűjtéseket akarom elmondani, nem sorrendben, csak úgy amint itt-ott, csendesen szemlélődve fölszedtem.

Van itt egy leányalakom. Fiatal kedves és beteg. Nézem figyelem egy hónap óta. Lesem a szomorúságát, lesem a jó kedvét, nézem hogy beszél a férfiakkal, az asszonyokkal. Ha eltűnődve ül egy padon, ha lázasan járkál valami magányos uton, mintha futna valaki elől, mintha sietne valaki elé, mintha várna messzire elnézne; valakit a távolból keresve hina. Amit róla tudok nem mind pozitív dolgok. Van valami egészen pozitív a tizenhétéves leány lelkében, még ha egészséges is? Hát még ha beteg? Igen bizonytalan az én kis lányom öröme, szomorúsága, sőt betegsége is.

Ha sir, vagy nevet, ha az arcza ég, nem lehet tudni: tavaszi láz, gyújtotta-e föl, vagy ifju és máris beteg idegei nyugtalankodnak?

Járás — kelésében ahogy én látom, itt megírom. A neve:

Kata.

A gesztenyefák alatt ült és nézte a tennisezőket.

Egy csomó tulipánt, sárgát és pirosat vásárolt reggel a szomszéd kertésznél, azokat az ölében tartotta és anélkül, hogy tudta volna: simogatta és beszélt hozzájuk.

— Látjátok őt? Ott áll! Aki a legkarcsúbb. Az a sápadt. Most visszaütötte a lapdát. Én abba szerelmes vagyok.

A tennispálya felől kacagás hangzott. Kata összeszedte a virágait és fölállt.

— Nem bírom nézni — gondolta magában. A szívem fáj.

Elindult a zöldsége kertek felé és nézte a

kertészlegényt, amint az apró salátafejek közt babrált.

— Ez bizonyosan egészséges, gondolta magában. Vagy legalább is: nem tudom róla, hogy beteg.

Hozzáment, hogy beszélgetést kezdjen vele. De a legény sietett a dolgával. Az öntözőkanakát telemerítette a kútnál és ment tovább. Meztláb volt, rossz bőrpapucsokban s a nadrágja a térdén meg volt foltozva két nagy, durva folttal.

— Vajjon van neki szeretője? tűnődött magában Kata, akinek elméjében e kérdés spon-tán vetődött fel. Külömben pedig nem értette, hogy lehet szeretni egy férfit, akinek a nadrágján két folt van, a lábain pedig olyan bőrpapucsok, amiknek az oldalához sár és szalmaszálak tapadtak.

Kata nem tudta magát beleélni az egyszerű emberek érzelmi világába. Ő, amint magáról titkon elismerte, nagyon komplikált lelki életet élt. Eleinte szerelmes volt az apjának egyik barátjába, egy ötven év körüli úrba, akinek meg is vallotta szerelmét, de aki ezt, úgy látszott, csak tréfába vette. Később a nővére vőlegényét szerette s hogy az esküvő meg volt: hirtelen megbetegedett és akkor idehozták a sanatoriumba.

Itt eleinte nyugodt és csendes életet élt. Sok tejet ivott, sétált és többször napjában brómot kapott és langyos fürdőket, s emellett leveleket írt egy fiatal írónak, aki azokra nem válaszolt. Szóval, az élete egészen normálisan folyt mindaddig, míg a sápadt, karcsú fiatal ember meg nem érkezett a sanatoriumba.

E karcsú férfiú szenvedélyes morfiumélvező

volt és megakart szabadulni ettől a bajtól, azért kúrának vetette alá magát. Egy hónap leforgása alatt, mialatt lassan és óvatosan vonták el tőle a morfint, egészen lábra állt, fel-frissült, tudott aludni, enni, együtt volt a társasággal, sőt már tennisezett is.

Ám az arca még mindig koravén volt s a szemei ráncosak, az ajka pedig bizonyos időközben elkékült és megvékonyodott.

Kata a fiatalemberről ábrándozott este, mikor aludni tért és nem irt többé sürgető leveleket az apjának hogy őt vigye haza. Ellenkezőleg. Minden levele tele volt áradozással, hogy milyen jól érzi magát a sanatoriumban. A többi betegek, milyen kedvesek hozzá, hogy szeretik! A doktor milyen jól bánik vele! A tavaszt dicsérte, az orgonabokrokat. A csalogányokról egy egész hosszú tyrádát irt és kért egy új napernyőt és egy világos meg egy sötét szalmakalapot, keztyűt, övet és egy nem vonalzott füzetet, kemény táblával, amibe naplót írhasson.

Mire mindezt megkapta: a sápadt ifjúval már egészen megbarátkozott. Együtt sétáltak, könyvekről és az új színművekről beszélgettek, bogarakra és lepkékre vadásztak és ez csupa boldogság volt.

Mindazonáltal Kata mégis szomorú volt. Valami előérzete volt arról, hogy ez a szerelme is rosszul végződik s ez egyszer okos akart lenni, okos, mint amilyenek az érett és ravasz nők tudnak lenni, amikor életük egy nevezetes fordulópontja előtt állnak.

— Ugy se vesz el — gondolta magában — még ügyvédi vizsgálója sincs. Amig elkészül addig úgy sem várhatok.

Ezért igyekezett nem foglalkozni vele. Délelőtt

kis csillagokat horgolt — egy blousera, disznek. Délután ellenben festett. Jobbára üvegre, nagy borzas és rendetlen ckrisanthémeket, amiken óriás lepkék imbolyogtak s azt elajádékozta valamelyik betegnek. Olvasni szeretett volna. De a könyvek felizgatták. Mindjárt sirt és éjszaka nem tudott aludni tőlük.

Selymet hozatott a városból és olajjal festett rá halvány rózsákat és gladiolusokat, de azért boldogtalan volt

Szüntelen a szerelemmel foglalkozott és azokkal a szenvedésekkel amik általa érték. Már többször elhatározta, hogy nem fog szeretni többé. Mondta is bizalmasan egyik másik barátnőjének, akik néha kijöttek hozzá látogatóba.

— Én már befejeztem; tudjátok?

De csak tizenennyolcz éves volt és az idegei szörnyen érzékenyek. Egy pillantástól is össze-rezzent és elpirúlt. Egy közömbös kézszorításba belesápadt és megfájultak a szemei. A karcsu fiatalember pedig állhatatosan vele foglalkozott. A festésben segített neki és többször le is fotografálta. Hanem a viselkedése inkább pajtásos volt és Katának ez fájt, valamint az is, hogy bizonyos prózai hatású szerek bevételét előtte tárgyalta. Nem restellte.

Egyszer aztán megtalálta a magyarázatát ennek a viselkedésnek. A férfi véletlenül kiejtett a tárcájából egy kicsiny arcképet, a minék a hátán ez a pár szó állt: Tied vagyok.

Szép fiatal leány mása volt a kép.

Kata elismerte, el kellett ismernie, hogy nálánál szebb és szőke — ah, szőke!

— Nem baj — gondolta magában — legálább kiábrándulok.

Mert Kata nem szerette az akadályokat és

annál a szónál: szerelem, öntudatán kívül ott állt egy másik szó: házasság. Ezt a kettőt nem tudta egymástól külön választani, nem is akarta nem is tehetette a nevelésénél és koránál fogva.

De hát ezért csak nem ábrándult ki. Ellenkezőleg sokkal inkább vonzódott a fiatal emberhez, aki őt keresztnevén szólította már és néha hozzá tette:

— Kis pajtás. Kata pajtás.

Persze csak olyankor, mikor a doktor nem hallhatta.

Kata pedig szinte görcsösen nézte ezeket a bizalmas megszólításokat és szenvedett, ha véletlenül elmaradtak.

Egy napon a fiatalember engedélyt kért, hogy három napra hazamehessen a szüleihez. Ez meg is történt. Kata e három nap alatt halványan járt kelt mint egy árnyék és éjszaka egy percre sem húnnya le a szemét. Reggel aludt el, a fürdő után és egész nap a fejét fájlalta. A negyedik reggelen, a férfi megérkezett ragyogó arccal, vidáman. Beszélt az édes anyjáról, hogy hogy örült, mikor meglátta a hugairól, akik a vasutnál várták. Az utazásról, hogy hányan ültek egy coupéban és kik.

Csak egyet nem mondott el. Azt, hogy jegyet váltott azzal a lánynyal, akinek az arcképét magánál hordta.

Hanem ezt Kata még is kitalálta.

A szorongó érzése megsúgta neki.

A szegény, látnokiságig megromlott idegei elárulták előtte.

Azért vacsora után, ahelyett hogy ostáblázott volna vele: fölszaladt a szobájába és ott maradt másnap délig.

Akkor lejött az ebédhez, fehér blouzeban, a hajában egy kis világoskék szalagcsokorral.

Új vendég érkezett épen. Nem beteg. A háznak egy távoli rokona. Egy főhadnagy. Izmos, ragyogóan tiszta, csontos arcu, merev katona, akinek arcáról, fényes szürke szemeiből csak úgy tündökölt az egészség.

Katával szemben ült az ebédnél és egyszer, mikor a salátás-tálat átnyújtotta neki, egy újja véletlenül hnzzáért a leány kicsiny csontos kezéhez.

Kata átvette a salátás tálat, de nem vett belőle, hanem letette az asztalra.

A katona rövidre vágott szőke hajáról átható illat szállt felé, amit Kata hirtelen, lopva belelelkzett.

A morfinista fiatalember az asztal túlsó felén ült és egy kicsit köhécselt.

Kata egy pillantást vetett rá, aztán elkapta a fejét, gyorsan, önzőn, szinte erőszakosan és a katonához fordulva, felsugárzó szemekkel kérdezte :

— Meddig marad itt ?

*

A költő a föld leghálátlanabb teremtmése. Mert kettős életet él és egyiket sem éli igazán s így valamelyikkel mindig esik baja. A legnagyobb gyarlóságai közül való az is, hogy ha szomorú: vidám témái jönnek, ha pedig vidám : szomorú témái. A külső jelenségekkel ritkán olvad össze, mert maga egyéniségében külön áll mindentől. Csak egyes sugarak, amik lelkéből kiszállnak s csak egyes képek, amiket lelke egyszerre befogad. Ha örül, nem örül egészen ; nem tud, nem akar. A maga számára mindig

tartogat egy kis külön szenvedést, amiben gyönyörködik, mint a nagy Ellentétben. Mert ebből az ellentétből születnek a témák. S így a napfényes reggeli sétákon, amikor minden csupa élet, szín és ragyogás: a költő egyszerre beborul és minden ok nélkül panaszkodik. Azért hinni neki kell, minthogy ő maga is hisz magának. A melancholiája őszinte és igaz, csak-hogy időszerűtlen s ezt tudja, maga magának bevallja, de nem tehet ellene semmit. Ezek azok a bizonyos kényszer-érzések, amikről az idegdoktorok annyi példát tudnak. Hogy a költők, akik ilyen kényszer-érzésekbe minden untalan beleesnek, majdnem állandóan idegbetegek: ezek után szinte kétségen felül áll. Szerencse, hogy ha megírták a versüket, megint csak egészségesek lesznek! Külömben hova is lennének. Az itt következő dalok is ilyen kényszer-érzésből fakadtak, úton-útfélen való kóborlások közben.

Nem olyan az erdő.

*Nem olyan az erdő, nem olyan hiába,
Mint volt hajdanába,
Gerle, ha felbúg is, vadpatak ha zúg is —
Halványabb a virág ha száz szám virul is.*

*Bokor ága nem sug annyi titkot nekem,
Mint valaha régen.
Síró csalogánydal keservébe, fájón,
Bele nem dalol már, gyötrő boldogságom.*

*Nem olyan a hegynek sziklaköve, fája
Sem az ibolyája —*

*Letiport haraszton, lebbenő levélen
A tavalyi nyárnak bucsuját nem érzem.*

*Nem olyan a tavasz napja, mosolygása
Rügyek fakadása,
Alkonyat szállása nem olyan mint régen
Mikor együtt jártunk az erdön, a réten.*

*Valami nagy átok eshetett a földre
Természet pompáját ami összetörte.
Vagy hogy beteg vagyok, halálosan beteg —
Vagy hogy az én szívem most is téged szeret ...*

*

Fák.

*Várom az ákácok nyílását.
Várom a hársak virulását
Várom a vadgesztenyefák
Piros virágba borulását.*

*Elmegyek a nyiló akáchoz
S elmondom néki: Tudod-e
Ő engem átkoz!*

*Elmegyek a viruló hárshoz
És sugva mondom, fojtott váddal:
„Egy éve mult, hogy nem is láttam.“*

*Legutóljára elmegyek
A dúspiros vadgesztenyéhez.
És hogyha kérdez,*

Miképp történt a nagy csoda?

Azt felelem: A hársak tudják

Az ákácok is azt susogják

Talán a csillagok is érzik. —

Hanem az emberek nem értik . . .

*

A fákról jut eszembe egy kép, amit a télen láttam egy robogó vasút fülkéjében, száguldva Erdély szeszélyes bércei között.

Fiatalkorú pár ült az ablak mellett és nézett ki a havas vidékre.

Az asszony — majdnem gyermek — oly szőke, mint a Palma Vecchió aranyfürtös asszonya. A férfi fekete, sötét szemű, fiatal óriás. Egymás kezét fogták és egy ideig nem szóltak semmit.

Egyszerre az asszony fölugrik és elkiáltja magát:

— Nyirfák!

És valóban, a közeli dombtetőn ott álltak szépen, sorjában a finom törzsű fák, a fehér világításban, valami csodálatos meleg, lehellétszerű tónust adva az egész vidéknek. A fehér föld és a hideg szürke ég között nemes fön-ségben nyúltak ki halványsárga koronáikkal, kissé idegenül, úgy hogy az ember szinte hallani vélte panaszos susogásukat. Mintha álmodtak és emlékeztek volna.

Ez a kép kísértett sokszor azután még, de soha oly élénken, mint amióta itt vagyok. Így van a költő a félre tett hangulataival. Azok egyszerre csak előtörnek és követelőznek, parancsolnak.

— Mi még itt vagyunk. Tessék velünk le-
számolni.

— De kedves nyírfák, ti ott vagytok Erdély-
ben és én titeket csak egy percre láttalak és
akkor hó volt, hideg volt, most pedig tavasz
van és a mostani alakotok, színetek bizonyára
más. És az a két ember is, aki akkor ott volt
és benneteket szerelmesen nézett: a jó ég tudja
hol van azóta és milyen körülmények között!
Hiába! A téma nem halt meg csak aludt és
most fölébredt és élni akar. Isten neki. Itt van:
megírtam, mert köteles voltam vele, mint a
hogy az ember bizonyos idő múlva kifizeti az
adósságát, amit eleinte nem akart, vagy nem
tudott kifizetni.

Úton.

*A nyírfák a dombon
Beh szépek, beh szépek!
Mily karcsu növésük,
Mily tiszta fehérek
A nyírfák a dombon.*

*Futó vonatunknak
Elébe úgy álltak
Mint messzire vágyó
Szelid, puha árnyak
A nyírfák a dombon.*

*Hófödte hegyektől
Melegbe, sugárba
Vágyódtak, epedtek*

*A télből a nyárba —
Óh nyírfák a dombon !*

*Szép szőke fejedre
Kezem lehanyatlott
És néztem az ajkad
És néztem az arcod
És néztem az arcod.*

*És szólottam hozzád :
A téiben is szép légy !
Örökre sovárgó,
Örökre fehér légy
Örökre fehér légy !*

*A hősivatagból,
A ködből az árnyból,
Te nyúlj ki magasan —
Mint messzire, távol
A nyírfák a dombon.*

*

A következő vershez nem fűzök semmi megjegyzést. Az Oszoly csúcsán, a sziklákon ülve írtam. Vagy három lépésnyire tőlem, egy bokor alatt a szereplő személyek, két csiga a nagy, általános tavaszi láz közepette, az élet meleg lüktetését érezte épen. Ők nem láttak engem, hanem én láttam őket.

Csigák.

*Csigák az utfelen
A reggeli napfényben,
Egymással — ölelésben —*

*Oly csendes a hevük :
Oly jéghideg a nászuk !
És hátukon a házuk . . .*

*Óh kicsi bölcs csigák,
Ha töletek tanulna.
Az ember, boldogulna !*

*A föld erős ura
Ha izzó vágya hajtja :
Vakon ront tűzbe, harcba.*

*És minden idege
Vérének minden cseppje
Ég, forr, a küzdelemben'.*

*Elhagyja otthonát
És tombol vad kinokban,
Mig győz, vagy összeroppan.*

*

*Allok az útfelen
S merengve nézem őket,
A bölcs szeretkezőket.*

*Oly csendes a hevük
Oly jéghideg a nászuk
És hátukon a házuk . . .*

*Én édes istenem !
Nagyon bántott az élet
Úgy összevissza tépett !*

*És oly fáradt vagyok
Oly hontalanná lettem!
S ugy megdördült felettem*

*Villámló haragod!
S a szörnyű szenvedésben
Óh annyit fáztam, égtem!*

*De köszönöm neked
Ujjongva, hálatelten:
Hogy embernek születtem.*

*

Igy elintézvén a csigák ügyét: hagyom őket békén, mert nincs is hozzá jogom, hogy a teremtés munkáját felülbíráljam. Örülök, hogy láttam őket és amióta láttam, óvatosan lépek a hegyi ösvényeken, nehogy valamelyikre ráta-possak. Külömben is sok az ismerősöm arrafelé.

A többek közt egy fekete pillangó. Mintha az életben már valahol találkoztunk volna. Lehet, hogy ez csak képzelődés. De hogy egy hosszú úton állhatatosan követett és folyton kerülgetett: nem hagyott békét ez a gondolat. Ennek az eredménye az alábbi vers.

Erdőn,

*Nagy fekete pillangó
Hószin a szárnya széle
Kisért ma utamon
Ejh, mit törődöm vele!*

*Líbbent léptem nyomán
Bokorra, köre, fára,*

Sziklás ösvényeken
 Virágos réteken
 Föl és alá cikázva —
 Egyszer vállamra szállt
 Másszor incselkedett
 Hogy hajfürtjeim érje —
 Nagy fekete pillangó
 Hószin a szárnya széle ...

— — — — —
 Volt egy fekete ember
 Szerettem lángolò, gyötrelmes szerelemmel.

— — — — —
 Kinek a szelleme
 Susog a fák között?
 Kinek a szava szól
 A suhanó szelløböl?
 Kinek a hirnöke
 A fekete pillangó?

— — — — —
 Kaptam egy levelet
 Távol idegen földről.

— — — — —
 Valaki írja benne
 — Nem látom a betűt
 Egy fekete felhötül —
 Hogy nagyon nagyon őszi.

Ezek után befejezem apró közléseimet a csöndes völgyről, miután eddig sem azt irtam róla, ami szorosan reá tartozik, hanem azt, ami az én hangulataimnak okát, tárgyát képezte. Egyelőre még nem tudok objektív lenni. Talán nem is akarok. A fákkal, bokrokkal, a kicsi bogarakkal élek napsugaras, nagy tavaszi életet és ezeken túl nem látok mást, mint a fölém boruló napfényes eget.

JEZABEL.

— Regény. —

— Eredj vissza a városba — szólt mikor látta, hogy magamhoz tértem. A gyermeked meghalt. Eredj, imádkozz és szórd be hamuval a fejed. A mindenható Isten nem akarta, hogy elpusztulj. A te órád még távol van. Addig eredj és imádkozzál.

A hűvös kezével végigsimította a homlokomat és eltávozott lassu léptekkel és megkerülvén a hegyet mind messzebb haladt. Én néztem utána mozdulatlanul szó nélkül, kimeredt szemekkel. S miután alakja beleveszett a homályba: fázva és dideregve huztam magamra köpenyemet és visszamentem a városba. A palota előtt asszonyok ültek gyászköntösökben és sirtak.

J. K.

Ma csodálatos napom volt.

Jött egy férfi, egy idegen ember, akit sohasem láttam — és — nem tudom mit akart.

— Művésznő — mondta és meghajolt mélyen, ön az én házauba nem egy szelid bölcsőtakarót, hanem egy Nessus-inget küldött. Bocsásson meg, a kis embertől mindig ellopom, éjszakára, bezárkózom vele a szobámba. Nézem, nézegetem, az ágyamra teszem és álmodom róla és arról aki ezt a két kis betűt belehimezte. Mit jelent az J. K.

Elpirultam.

— Bocsánat hogy így rontok be Ön-
höz. A kereskedő az oka, akit fakgattam
s aki önről semmit sem akart mondani
nekem. Kérdezem kicsoda? Egy asszony.
Egy asszony? De milyen? Fiatal, szép?
Hol lakik? Nem szabad megmondani?
Kinek az asszonya? Nem lehet tudni.
Látni szeretném. Nem lehet: mondja. Nem
lehet? de kell, kell. Hiába. Nem mondja
meg a nevét. Boszusan elrohanok. Más-
nap már megint ott vagyok. Mit tesz az
J. K.? Végre is tudnom kell: kicsoda be-
tűket himeztek a fiam takarójába. Az a
himzőnő titka, mondja az az ember. Min-
den egyes darabon amit készít ott látható.
De ez mégis különös — mondom én.

Igen — feleli ő — mit tesz az? a himzés a fő. Azzal az emberrel nem lehet beszélni. Az néma mint a hal. De ahelyett megmutatja az ön himzéseit. Én megszedülök. A szemem elkáprázik ennyi művészettől. És a színek, az alakok!

Végre is tudnom kell, ki az, aki ebben a városban olyan figurákat és virágokat himez, amilyenek a bibliai királynők függönyein lehettek. Fakgatom azt az embert: írja le legalább. Mondja meg milyen a haja, a szeme, az alakja. Rámutat egy képre, ami egy sarokban függött. Ehhez hasonlít. Régi ütött kopott festmény. Megveszem. Elviszem egy művész barátomhoz. Restauráltatom és ime kiderül, hogy a kép, a fej, ki van vágva egy nagyobb festményből. Rajta van még egy köpönyegnek a széle és egy kardnak a hegye. A kép hátulján pedig ezek a szók: Jezabel nella vigna del Nabot. A kép nem valami remekmű, de azért hazavittem, ott függ a dolgozószobámban és nem hagy nyugtot. Valami ismeretlen olasz piktor munkája a tizenötödik századból. Szégyen nem szégyen, az ujszülött kis

fiammal nem foglalkoztam annyit mint magával. Már majd belebetegedtem a kíváncsiságba és ekkor elhatároztam magamban, hogy mindent a véletlenre bízok. Elindultam keresni Jezabelt — önt, egy idegen asszonyt. Rosszaság volt; az én asszonyom még alig hogy fölkelt a gyermekágyból. Hát kerestem kerestem, gondoltam a képre és föltettem magamban, hogy az első asszonyt, aki hozzá hasonlít: megszólítom. Bejövök ebbe az utcába, megyek lassan gondolatokba merülve, fölnézek egy ház másodemelet ablakaiba, megpillantom önt amint az ablaknál áll felemelt fővel keresztbefont karokkal és lebámul az utcára. Engem meg sem lát. De én fölrohanok. És most itt vagyok. Mert ön az, akit kerestem. Vallja be, hogy ön?

— De uram?

— Ne mondjon semmit. Lehetetlen hogy csalódjam. Ön Jezabel.

— Nos hát igen. Én vagyok.

— Fogadja hódolatomat és engedje, hogy bámuljam mint egy ókori királynőt. Ön nagyon szép.

Körülnéz a szobában és meglátja a se-
lyem szálakat a butorokon.

— Ah, ni-ni! Istenem, ez megható!
Ilyen gyönyörű asszony! A kezei, mint
az alabastrom és végre is egy szegény
özvegyasszony, aki himzéssel keresi a ke-
nyerét és bizonyosan sokat ábrándozik
munkaközben és a fejét úgy tartja, mintha
korona volna rajta. Szeretője nincs? Nincs,
nincs. Látom. Jobban mondva: érzem. Ha
van csak egy kicsi is: én megölöm és
elküldöm önnek a fejét. Akarja? Ha mu-
lattatja megteszem. Jezabel — szóljon.

— Menjen haza. Várják otthon. A fe-
lesége, a kis fia — — —

— Várnak. De a fő, hogy végre itt
vagyok. És hogy innen el sem megyek
többé — soha — tudod Jezabel?

U j é l e t.

Fölforgatja a lakásomat.

Régi szőnyeget terít a padlóra, a

falakra. Régi ezüstöket hoz. Isten tudja honnan veszi. Áldozó kannákat és vedreket. Mécseket és virágtartókat. Az egész házam olyan mint egy múzeum és én olyan jól érzem magamat benne! Hoz csodálatos szép szöveteket, selymet, bibort, bársonyt, azt kívánja, hogy csináltassam meg ruhának. Virágokat hoz és telehinti vele a kerevetet és kényszerít, hogy rá-lépjek a fehér rózsákra.

Övet hoz egyiptusi disszel, rajta négy lóbusz virág, a kék mezők és a szent scarabeus bogár.

Gyöngyöket hoz és belefűzi a hajamba és átszalad a szoba másik szögletébe és onnan néz.

Hoz sárga, aranynyal kivert szandalo-kat, leül a földre. a lábaimra fűzi és há-lából hogy engedtem: megcsókolja a lábam.

Hoz egy régi citerát és magánkívül van az örömtől, hogy tudok játszani rajta.

Immár félesztendő óta napról-napra látom és nem tudom mit akar tőlem.

*

Vajjon mit akar tőlem ?

Megkérdezem őt és mosolyog és rám-néz és azt mondja :

— Nem tudom.

Lehet hogy igazán nem tudja.

De hát akkor . . .

Néha olyan türelmetlenség fog el, hogy nem bírok egy helyben maradni, fel és alá rohanok a szobában mint egy örült és a jéghideg kezeimmal hűtögetem a forró arcomat.

Ha jön : megkérdezem tőle :

— Szeret engemet Illés ?

Azt feleli rá :

Ez semmi. De tudok-e maga nélkül lélekzeni ? Vagyok-e maga nélkül egyáltalán ? Nincs semmi, higgye el. Az egész világon semmi, csak a maga vörösfényű fekete haja, a maga szemei, csak az a szoba, a hol maga van.

Én lehajtom a fejem, reszketve és alázatosan. Arra várok, hogy megfogja a fejem és megcsókolja a számát, hogy már egyszer csókolja meg.

De nem.

A kezét ráteszi a fejemre megsimogat és így szól :

— Nagy asszony! Jezabel! Ha tudná ez a város, hogy maga van! Ha tudnák ezek az emberek, hogy itt él köztük!

— Mi volna? — kérdezem.

— Nem árulom el — mondja nevetve — mert félek, hogy megkivánja.

— Mit?

— Ami azután jön. Nem nem. Tessék csak itt rejtőzködni a homályban király-asszony, a kis tót szolgájával. Jobb ez magának is — azoknak is. Maga visszaállítaná itt a régi Samariát, erőszakoskodnék és embereket ölné. Majd én vigyázok a rendre, főképp magára, legfőképp arra, hogy tőlem senki el ne vehesse, mert még is csak az a legfontosabb, hogy maga az enyém. És fölkacag, nagy dallal ahogy csak egy győzedelmes király tud, én pedig át akarom ölelni a fejét. Nem hagyja. Eltol magától és így szól:

— Ne bántson engem. Kérem én még egy kicsit élni akarok. Nekem itt kötelességeim vannak. Én nem vagyok a magamé, hogy csak úgy könnyedén rendelkezék velem.

— Hát kié? kérdezem.

— Hát első sorban egy asszonyé, aki a kis fiamat táplálja. Aztán azé a kis gyermeké, akit föl akarok nevelni, hogy legyen, aki az én félben hagyott dolgaimat itt folytassa. Továbbá vagyok az én nagy családomé, aki rám néz, akinek a szeme az ajkamon függ, akinek vezére vagyok, aki nélkülem nyomorult és elhagyatott volna. Vagyok szegény küzködő vergődő embereké, a kikből a hatalom és a gazdagság férget csinál. Ennek az országnak a proletárjaié vagyok.

És megfogja a kezem, leültet maga mellé és beszél órákig egy nagy, beláthatlan feladatról, melynek végeztével, osztályok leomlanak, vége lesz az úr és szolga között való megalázó viszonynak. Nem lesz nyomor, nem lesz bilincs és nem lesz bűn. . . .

Az arca átszellemül, a szemei kigyúladnak, a hangja úgy cseng mint egy másík, átható erős hang csengett egykor, fenn, Karmel hegyén az Úr oltára fölött, akkor, akkor —

— Próféta — mondom neki és félve húzódom el tőle és egy rettenetes sejte-

lem áthasít lelken és úgy gondolom, hogy ami velem történt akkor és történik most : kegyetlen, igazságtalan, mérhetetlen rossz.

Könnyek.

Olvasom a könyveit amiket irt. Hónapok óta egyebet se teszek. Mikor még nem ismertem : hidegen hagytak az írásai. Mert nem szeretem, a hatalom ellen való lázadást és gyűlölöm az ostort, amelyet kerges tenyerek suhogtatnak fölfelé ; gyűlölöm a békétlenkedőket és a forradalmárokat, a véresszáju, tajtékot fúvó csöccseléket, mely a bibor ellen agyarkodik. Ez természetes. Hiszen királynő voltam. De most — most — istenem mi történt velem egyszerre! Minő új, idegen világ nyílt meg előttem. Ha belepillantok : szemem elhomályosítja a könnyek, szivembe belemarkol a fájdalom. Mennyi szenvedő.

mennyi éhező! Mennyi munkáskéz és mennyi megalázás! Micsoda tömege az emberi nyomornak! Milyen gúlája az emberi részvétlenségnek és igazságtalanságnak! Úgy vonúlnak el szemeim előtt mint egy zörgő csontú kísértet-csapat. Az aggok, akik koldúlnak. A férfiak, akiknek bordáiról lemarja a húst a kegyetlen munka, amiért alig jár egy falat kenyér. Az asszonyok akik véznák és rongyosak, kicsinyeikkel együtt. Lányok, mosolytalan, sápadt teremtések, akiknek arcát a gyárak gőze, füstje fakóvá, szintelenné teszi. Rossz a cipőjük, fejletlen a mellük, vörös, csontos és durva a kezük és a szerelmet a bűnnel egy napon ismerik meg.

Nagy isten sajnálom őket és szeretnék rajtuk segíteni. Nem egynehányon, valamennyin segíteni szeretnék. Fehér ágyat adnék nekik, fürdőt és erős táplálékot és álmot és pihenőt. Óh azt szeretném, ha nevetnének ezek a fehér ajkak! A gyermekek kezébe játékot adnék!

Folytatom.

Budapesti takarékpénztár és Orsz. Zálogkölcson Részvénytársaság.

Befizetett tőke 10 millió korona.

Központi irodái VI., Andrássy-út 5. sz. alatt.

Elfogad betéteket: takarékpénztári könyvekre, pénztárjegyekre és folyó (Cheque) számlára. Leszámitol váltókat, előlegeket ad értékpapírokra.

Zálogüzleteiben,

IV. ker., Ferencziek-tere 4., IV. ker Károly-körut 18. sz., VII. Király-utca 57. sz. VIII. ker., József-körut 2. sz., VIII. Üllői-ut 6.

Pénzelőleget ad: értékpapírokra, arany és ezüst tárgyakra, ékszerekre és régiségekre a legelőnyösebb feltételek mellett.

A magyar királyi osztálysorsjáték főelárusító helye:

VI. Andrássy-ut 5.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek és Életbiztosító intézet. Budapest. VI. Teréz-körut 40—42. (az intézet saját házában) Alapított 1863-ik évben.

Díjtartalék 1903. decz. 31. K. 11,000,000

Biztosított tőke „ 50,000,000

Eddig kifizetett tőke „ 8,000,000

Az intézet az ember életére minden szokásban levő módoszat szerint a következő bizt s ításkat vállalja el.

Kiházasítási biztosításokat;

Járadék biztosításokat;

Fiu biztosításokat u. m.: tanulmányi, katonai és nagykorúsági esetekre;

Családi biztosításokat;

Vegyes biztosításokat élet és halálesetre;

Biztosításokat két ember életére.

Az intézet legelőnyösebb feltételek és a legmérsékeltebb díjszabások mellett a havonkénti fizetések kedvezményét is nyújtja.

Ismertetővel, tervezetekkel és mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál ugy az intézet igazgatósága, mint az egyes vidéki ügynökségek.

„Árpád“-nyomda Budapest, VII., Valeró-utca 9.

MTA
1826 K